Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Jászsági Zagyva-ártér (HUHN20078) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

fenntartási terve

Debrecen

2014.

Ügyfél
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
Nimfea Természetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor
Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor
Dr. Juhász Péter
Lesku Balázs
Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő
Dr. Müller Zoltán

Vezető agrárgazdálkodási szakértő
Tóth Sándor

Közreműködő szakértők
Dr. Estók Péter
Csipkés Roland
Dr. Forgács Zoltán
Horváth Dénes
Juhász Krisztina
Kovács Tibor
Mizsei Edvárd
Molnár Géza
Sallai R. Benedek
Dr. Sum Szabolcs
Dr. Gulyás Gergely

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv 5
1.A terület azonosító adatai 6
1.1.Név 6
1.2.Azonosító kód 6
1.3.Kiterjedés 6
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek 6
1.5.Érintett települések 6
1.6.Egyéb védettségi kategóriák 7
1.7. Tervezési és egyéb előírások 7
2.Veszélyeztető tényezők 8
3.Kezelési feladatok meghatározása 10
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése 10
3.2. Kezelési javaslatok 10
3.2.1. Élőhelyek kezelése 10
3.2.2.Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés 26
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések 28
3.2.4. Kutatás, monitorozás 28
3.2.5.Mellékletek 29
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében 30
3.3.1.Agrártámogatások 30
3.3.2.Pályázatok 32
3.3.3.Egyéb 33
3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja 33
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök 33
3.4.2.A kommunikáció címzettjei 34
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel 34
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció 36
1.A tervezési terület alapállapot jellemzése 37
1.1. Környezeti adottságok 37
1.1.1. Éghajlati adottságok 37
1.1.2. Vízrajzi adottságok 37
1.1.3. Talajtani adottságok 37
1.2.Természeti adottságok 37
1.2.1.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek 39
1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok 42
1.2.3.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok 42
1.2.4.A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok 53
1.3.Területhasználat 53
1.3.1.Művelési ág szerinti megoszlás 53
1.3.2.Tulajdoni viszonyok 54
1.3.3.Területhasználat és kezelés 55
2.Felhasznált irodalom 58
3. Térképek 60

DARÁNYI IGNÁC TERV
ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013
Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Jászsági Zagyva-ártér kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20078

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	487,43 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-*Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
- 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)
- 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)

* kiemelt jelentőségű élőhelytípus

1.4.2. Jelölő fajok

- nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- vágó csík (*Cobitis taenia*)
- halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*)
- szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*)
- közönséges hód (*Castor fiber*)
- vidra (*Lutra lutra*)
- tavi denevér (*Myotis dasycneme*)

1.4.3. Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű faj

- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

1.5. Érintett települések

Jász-Nagykun-Szolnok megye: Jászberény, Jászfelsőszentgyörgy

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A tervezési terület az Országos ökológiai hálózat magterület övezetének (100%) része.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre elfogadott természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területrendezési Tervről szóló 10/2011. (IV.29.) KR rendelet

- Jászberény Város Önkormányzata Képviselő-testületének 24/2011. (VIII.15.) önkormányzati rendelete Jászberény Város Helyi Építési Szabályzatának és Szabályozási Tervének módosításáról

- Jászfelsőszentgyörgy Község Önkormányzata Képviselőtestületének 17/2009. (XII.1.) önkormányzati rendelete a község Helyi Építési Szabályzatának és Szabályozási Tervének elfogadásáról

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- **Körzeti erdőterv:** Szolnok-Jászsági körzet.

Jászsági erdészeti tervezési körzet második erdőterve. (érvényes: 2010. január 1. – 2019. december 31.) kelt: 2011.március 3.

Következő tervezés éve a Szolnok-Jászsági erdőtervezési körzetben: 2018

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadas vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014. február 28-ig (Országos Vadgazdálkodási Adattár)

Vörös Sarok Vadásztársaság, Jászfelsőszentgyörgy (Kódszám: 16-750310-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 1. Jóváhagyta: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Zagyva (OHA-001921). 2013. április 2-től 2018. április 1-ig. (Közép-Tisza-Vidéki Horgászegyesületek Szövetsége)

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

Zagyva alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a KÖTIKÖVIZIG, a KÖDUKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015

1.7.7. Egyéb tervek

Egyéb terv a tervezési területre nem vonatkozik.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: magas, M: közepes, L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.01	Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	17	*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)(6510): A nyár közepén, aszályos időszakban végrehajtott kaszálásnak számos kedvezőtlen hatása van. Ekkorra éri el maximumát az adott évi biomassza és a kétszikű fajok többsége ekkor virágzik. Ebben a stádiumban végzett kaszálás miatt sok növényfaj már nem képes olyan mértékben regenerálódni, hogy eljusson a termésképzésig.
				Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): A helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a gyepek egészén egyszerre végrehajtott kaszálása káros a fajra nézve, mivel a peték, lárvák, bábok pusztulását eredményezi, megszünteti e petézési lehetőséget, rontja a mikroklímát stb.
A03.03	Kaszálás felhagyása/hiánya	M	17	*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510): Az élőhelyek csak valamilyen kezelés hatására maradhatnak fenn. A kaszálás felhagyásával a hullámtéri mocsárrétek becserjésednek-erdősödnek (általában inváziós fajokkal), kiterjedésük csökken.
A04.03	Pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	M	17	*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510): az élőhelyek csak valamilyen kezelés hatására maradhatnak fenn, hiszen annak hatására is jöttek létre. Az extenzív állattartás (legeltetés-kaszálás) felhagyásával a hullámtéri mocsárrétek becserjésednek-erdősödnek (általában inváziós fajokkal), kiterjedésük csökken.
B02.01.02	erdő felújítás idegenhonos fajokkal	M	25	Tavi denevér (*Myotis dasycneme*): Az idegenhonos fajokból álló erdők mind búvóhely mind vadászterület szempontjából szuboptimálisak a *Myotis dasycneme* számára.
B02.04	lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	M	30	Tavi denevér (*Myotis dasycneme*): A faodvakban is megbújó Myotis dasycneme szempontjából káros lehet az álló, odvas holtfák eltávolítása.
				Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*): A holt faanyag hiánya esetében nem tud a lárva hol fejlődni
B03	erdészeti kitermelés újratelepítés vagy természetes felújulás nélkül	M	5,5	Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0*): Az erdészeti kitermelés az élőhely eltűnését is jelentheti. Olyan, jelenleg gyep vagy szántó (esetleg kivett) művelési ágú területeket érint, amelyeken J4 élőhelyek keletkeztek az elmúlt 1-2 évtizedben.
B07	egyéb erdészeti tevékenység	M	5,5	Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis* és *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0): Az erdőgazdálkodás fokozódása jelenti a legnagyobb veszélyt a spontán módon képződött és így fejlődött állományokra.
G05.11	közúti ütközésből eredő sérülés vagy pusztulás	L	5	Vidra (*Lutra lutra*): sok vidra esik a közúti közlekedés áldozatául, elsősorban a revírt kereső, kóborló fiatal állatok közül
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	5,5	Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (Ulmenion minoris) (91F0): Az összes ligeterdő állományképét jelentősen befolyásolja az idegenhonos fajok jelenléte. Főképp az Acer negundo jellemző. A ligeterdők fajkészlete, főleg a cserjeszintben hiányos, hiányoznak az őshonos cserjék. Ezek helyét és az alsó lombszintet teljesen elfoglalták az inváziós fafajok.
				Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)(6510): Az inváziós fajok az élőhely degradációját, természetességének csökkenését eredményezik.
				Vágócsík (*Cobitis taenia*): A területen előforduló hat idegenhonos halfaj (*Ameiurus melas, Carassius gibelio, Lepomis gibbosus, Neogobius fluviatilis, Perccottus glenii, Proterorhinus marmoratus*) jelentős táplálék és élőhely konkurenciát jelent a vágócsík számára, továbbá e fajok a vágócsík szaporulatát is veszélyeztethetik ikra- és ivadékfaló táplálkozásukkal.
				Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): A faj tényleges vagy potenciális élőhelyein sok esetben – főleg a rendszeresen bolygatott, illetve káros hatásoknak nagyobb mértékben kitett gyepeken - jellemző az inváziós növények, özönfajok, gyomok megjelenése és terjedése. Az ilyen folyamatok azért károsak, mert az inváziós fajok fokozatosan kiszorítják a tápnövények, valamint a nektárforrásul szolgáló virágos növények állományait, és emiatt szűkítik a lepkék életterét, valamint a populációk szaporodási képességét.
J02.04.01	Árvíz	L	2	Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): A faj lárvája jól alkalmazkodott tipikus élőhelyeinek természeti sajátosságaihoz, hiszen nyugalmi időszakát megelőzően olyan szövedéket készít, amelyben vízelöntéseket is képes túlélni. Ám e megoldás sem nyújt számára korlátlan védelmet, hiszen a lárvák (de a peték vagy a bábok is) idővel elpusztulnak a vízben. E veszélyforrás jelentősége a Zagyva folyó áradása esetén akár számottevő mértékű is lehet.

J02.12	vízi és part vegetáció kezelése csatornázási célból	M	20	Vidra (*Lutra lutra*): a vidra kedveli a parti, partközeli vegetáció strukturális diverzitását, az ezt csökkentő, lefolyást elősegítő munkálatok negatívan befolyásolhatják élőhelyét
K02.01	Fajösszetétel változás, Szukcesszió	M	17	*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)(6510): A művelés felhagyásával összefüggésben lévő természetes folyamat, ennek eredményeképpen erdősülnek az élőhelyfoltok.
				Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): A szukcesszió folyamata a fajok élőhelyeinek fokozatos zsugorodását idézheti elő (különösen a nappali lepkék esetén). Ezt elősegítő folyamat a szárazodás.
Kód	**Potenciális veszélyeztető tényező neve**	**Jelentősége**	**Érintett terület nagysága (%)**	**Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?**
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	5	Vidra (*Lutra lutra*): a különböző vegyületek a víztérbe kerülve a vidra táplálékbázisán keresztül kihathatnak a terület vidráira. A különböző vegyületek táplálékláncbeli feldúsulása fokozottan érvényesülhetnek e csúcsragadozónál.
				Tavi denevér (*Myotis dasycneme*): A faj táplálékbázisát képező ízeltlábúak irtása negatívan hathat e fajra, a táplálkozási lehetőségek beszűkítésével és indirekt toxicitással.
H01.05	diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt	L	5	Vágócsík (*Cobitis taenia*): A szennyezések eutrofizációt okoznak
				Halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*): A szennyezés káros az állományra
H02.04.01	egyéb pontszerű felszíni vízszennyezés	L	5	Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*): A kommunális szennyvíz bevezetése káros az állományra
J02.06.01	felszíni vízkivétel mezőgazdasági célra	L	5	Vidra (*Lutra lutra*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*): az egyre gyakrabbá váló aszályos időszakokban a Zagyvát érintő fokozottabb vízkivételek összességében negatívan befolyásolhatják a vízi életközösséget, beleértve a vidrát és a tavi denevért is.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Jászsági Zagyva-ártér kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain találhatók.

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása a gyepgazdálkodáshoz, vízgazdálkodáshoz és erdőgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.

A gyepgazdálkodás tekintetében ezt a legeltetés intenzitásának és a kaszálás módjának optimalizálása és ellenőrzése tudják biztosítani. A vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a Zagyva medrét érintő nagymértékű élőhelyátalakító beavatkozások mellőzése szolgálja. Az erdőgazdálkodás tekintetében a célok elérését az erdők rendeltetésének felülvizsgálata, az állapotuk javítása szolgálja.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „*(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.*”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

3.2.1.1. A terület egészére vonatkozó általános kezelési javaslatok

- A Natura 2000 területen található jelölő élőhelyek (*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei - 6440, sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) - 6510) és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar)* fennmaradásának érdekében a legeltetéses és kaszálásos gazdálkodási módok fenntartása, feltételeinek megteremtése.
- Az enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-*Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0*) fennmaradása érdekében a gazdasági rendeltetés felülvizsgálata és átminősítés védelmi célú erdővé.
- A jelölő halfajok (vágócsík (*Cobitis taenia),* szivárványos ökle *(Rhodeus sericeus amarus),* halványfoltú küllő *(Gobio albipinnatus)*) és a vidra (*Lutra lutra)* állományainak fennmaradása érdekében a meder speciális élőhelytípust jelentő elemeinek (palajok, zátonyok, szakadópartok), illetve a vízparti zonáció (partél-bokorfüzes-ligeterdő) megőrzése szükséges, az élőhely átalakítása (áramlási viszonyok megváltoztatása mederduzzasztással, nagymértékű mederalakítás, kanyarátvágás) nem elfogadható.
- A hullámtéri gyepek (*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei - 6440, sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) - 6510) kiterjedésének növelése érdekében az idegenhonos inváziós fajokkal (gyalogakác (*Amorpha fruticosa),* zöld juhar *(Acer negundo),* amerikai kőris *(Fraxinus pennsylvanica*) már becserjésedett-beerdősödött területek gyeppé való visszaalakítása.
- Amennyiben a gyeppé való alakítása nem járható, úgy az enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-*Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0*) élőhely kiterjedésének növelése érdekében a becserjésedett területek természetszerű erdővé alakításaAz enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-*Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0*) kiterjedésének növelése érdekében továbbá a tájidegen fafajokból álló állományok fafajcseréje hazai fajokra és fajtákra
- A xilofág közösségi jelentőségű skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus)* állományainak fennmaradása érdekében az erdészeti beavatkozások (főként a véghasználatok) esetében az idős, odvasodó faegyedek, valamint holt faanyag meghagyása.

Ezek az intézkedések a közösségi jelentőségű értékek megőrzését, hosszabb távon pedig állományaik megerősítését segítik.

3.2.1.2. Kezelési egységek

A Jászsági Zagyva-ártér Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 9 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2014-ben tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó-, csatornahatárt követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

***(1) Meghatározása*:** a Zagyva kisvízi medre. A kezelési egység a teljes területen keskeny csíkként végighúzódik, kiterjedése 10,7 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): folyóvizek (U8), folyók, áramló vizű csatornák hínárnövényzete (Ab)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Partkezelés: A kisvízi meder szegélyében a meder hossz-szelvényének nagyobb részében cserjés-fás szegélyvegetáció található. Ez a szegélyvegetáció több szakaszon ligetes jellegű, idős őshonos fákkal, főként füzekkel. Ennek fenntartása feltétlen indokolt.

Vízkivétel: Abban az esetben, ha az engedéllyel rendelkező vízkivételek mindegyike kihasználja a teljes engedélyezett vízkivételi volumenét, ill. ezek a vízkivételek nagyrészt nyári kisvizes időszakra esnek, az ökológiai vízigény biztosítása érdekében szükséges lehet a vízkivételek korlátozása. Ennek érdekében szükséges az ökológiai vízigény meghatározása.

Haltelepítés: A Zagyva alsó víztest horgászati hasznosítás alatt álló víztest. Javasoljuk az idegenhonos halfajok telepítésének teljes mellőzését, ill. az idegenhonos halfajok (fekete törpeharcsa (*Ameiurus melas*), ezüstkárász (*Carassius gibelio*), naphal (*Lepomis gibbosus*), folyami géb (*Neogobius fluviatilis*), amurgéb (*Perccottus glenii*), tarka géb (*Proterorhinus marmoratus*)) állományainak lehetőség szerinti visszaszorítását.

Változatosabb medermorfológiai viszonyok kialakítása: A kisvízi meder jelenlegi állapotának természetvédelmi és ökológiai szempontból a legjelentősebb problémája a teljes mértékben beágyazott meder. Javasoljuk megvizsgálni annak lehetőségét, hogy a természetes mederfejlődési folyamatoknak teret adó mederszakaszok a folyó mely szakaszán alakíthatók ki, akár rövid szakaszokon is. Ha ez az árvízi biztonság számottevő mértékű csökkenése nélkül megvalósítható, akkor javasoljuk, hogy összességében minél hosszabb szakaszon biztosítsanak ellenőrzött körülmények között lehetőséget arra, hogy a természetes mederfejlődési, elsősorban oldalirányú (laterális) eróziós folyamatok, ill. ezek következtében kanyarulatfejlődési folyamatok lejátszódhassanak. Amennyiben a természetes mederfejlődés beindítására az érintett legalsó Zagyva-szakaszon nincs lehetőség, akkor javasoljuk bizonyos szakaszokon természetszerű, aszimmetrikus keresztszelvény mesterséges kialakítását. Ennek pontos mikéntjének meghatározása túlmutat a jelenlegi terv keretein (Geodéziai felméréssel kapott terepmodellre készített tervre a kivitelező tudja meghatározni).

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Önkéntesen vállalható előírások a kezelési egységre vonatkozóan nem adhatók meg.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok c. fejezetben mutatjuk be.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
A kezelési egység kezeléséhez gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat teszünk, és azokat a 3.2.1.2. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben mutatjuk be.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Partkezelés: A középvízi meder szegélyében növő idős fák gyökérzete belelóg a kisvízi mederbe és számos halfaj, köztük a jelölő vágócsík (*Cobitis taenia*) számára is értékes búvóhelyet jelent. A vízbe lógó gyökerek jó lehetőséget biztosítanak egyes halfajok számára az ikrázásra.

Vízkivétel: Mivel az öntözővíz igény általában egybe esik a folyók kisvizes időszakával, ezért az engedélyekben szereplő vízkivételi mennyiségek maximális kihasználása esetén előfordulhat, hogy az érintett Zagyva-szakasz aktuális vízhozama nem éri el az ökológiai vízigény mennyiségét. Ez maga után vonhatja például a vízhőmérséklet túlzott megemelkedését és az oldott oxigéntartalom csökkenését, ill. a szennyvízbevezetések aktuális fajlagos terhelésének növekedését. A kedvezőtlen változások mértéke túllépheti az áramláskedvelő, jelölő halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*) környezeti optimum tartományát, ami az egyedsűrűség csökkenéséhez vezethet.

Haltelepítés: Az idegenhonos halfajok (fekete törpeharcsa (*Ameiurus melas*), ezüstkárász (*Carassius gibelio*), naphal (*Lepomis gibbosus*), folyami géb (*Neogobius fluviatilis*), amurgéb (*Perccottus glenii*), tarka géb (*Proterorhinus marmoratus*)) előretörésével a víztest halállományának természetessége csökken, a víztest ökológiai minőségi állapota az adott víztest referencia állapotához viszonyítva kedvezőtlen irányba változik. Az idegenhonos halfajok a legtöbb esetben igen erős versengő képességgel bíró, nagy tűrőképességű fajok, melyek megjelenése és állományainak megerősödése a legtöbb esetben őshonos halfajok (köztük a jelölő vágócsík (*Cobitis taenia*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)) visszaszorulását, állományaik egyedsűrűségének csökkenését vonja maga után.

Változatosabb medermorfológiai viszonyok kialakítása: A természetes mederfejlődési, elsősorban oldalazó eróziós folyamatok beindulásának eredményeként megindul a kanyarulatfejlődés, az érintett szakaszon a mederkeresztszelvény asszimmetriájának mértéke növekszik. A folyamat eredményeként várhatóan a homorú parton megjelennek erodált szakadópartok és a domború part mentén az erodált partfalból származó mederanyag felhalmozódásának eredményeként palajok alakulhatnak ki. Az érintett szakaszok keresztszelvényeiben az áramlási viszonyok heterogénebbé válnak. A fent említett folyamatok eredményeként nő a természetes mederfejlődési folyamatokkal érintett mederszakasz élőhelyi heterogenitása. A változatosabb élőhelykínálat változatosabb életközösség kialakulására ad lehetőséget, ezáltal javítva a jelölő vágócsík (*Cobitis taenia*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), közönséges hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*) fajok életfeltételeit.

KE-2 kezelési egység

***(1) Meghatározása*:** A hullámtéren található nádasok, mélyebb kubikgödrök és az év jelentős részében vízborítás alatt lévő egyéb vizes élőhelyek**.** Inkább a terület Ny-i felében jellemzőek, összes kiterjedésük 43,5 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): állóvizek (U9), fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2)

- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 állategység/ha (GY39).

- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67). (Magyarázat: Különösen a szegélynövényzetben terjedő inváziós növényfajok visszaszorításában és a mélyedésekben esetenként tömegesen megjelenő inváziós szerbtövis fajok (*Xanthium spp.*) visszaszorításában van szerepe ennek a kezelésnek.)
- Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező (GY26). (Magyarázat: a vizes élőhelyek szegélyéről javasoljuk az adventív cserje- és fafajok (gyalogakác (*Amorpha fruticosa),* zöld juhar *(Acer negundo),* amerikai kőris *(Fraxinus pennsylvanica*) eltávolítását.)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Fokgazdálkodás lehetőségének kialakítása a hullámtéri kubikokban: A kezelési egységbe sorolt tartós vízborítású, jelentős felületű kubikok esetében javasoljuk annak megvizsgálását, hogy lehetséges-e összekötni az élő Zagyva medrével, továbbá lehetséges-e az összekötő medrekbe elzárás beépítése.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Legeltetés: A kezelési egység állandó vízborítás alatt nem álló élőhelyein a tájidegen és inváziós fás- és lágyszárú növényfajok visszaszorítása érdekében javasoljuk a szarvasmarhával történő legeltetést (alacsony legelőnyomás mellett). A területek kiszáradása után, elsősorban a nyári-nyár végi-

őszi időszakra alakulhatnak ki olyan viszonyok, hogy a legeltetéssel történő kezelés megvalósíthatóvá válik.
Fokgazdálkodás lehetőségének kialakítása a hullámtéri kubikokban: A javasolt fejlesztés eredményeként a kezelési egységbe tartozó egyes területeken fokgazdálkodás lenne megvalósítható, melyek egyes halfajok pl a jelölő vágócsík (*Cobitis taenia*) halbölcsői lehetnének. Ez javítaná a Zagyva természetes halutánpótlását, a halak szaporodásának feltételrendszerét. Továbbá a jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*) kétéltűeknek is megfelelőbb életteret nyújtana.

KE-3 kezelési egység

***(1) Meghatározása*:** a Natura 2000 terület természetszerű füves területei: mocsárrétek, rét-sásos komplexek, magassásosok, illetve olyan területek, amelyek a nagyvízi időszakban inkább mocsár jellegűek, de a kiszáradásuk után rét-legelőként kezelhetők. Továbbá ide tartoznak a töltések gyepterületei és jellegtelen gyepek is. Az egész területen jellemző élőhelyek, kiterjedésük 141,7 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), nem zsombékoló magassásrétek (B5), mocsárrétek (D34), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC)
- Natura 2000 élőhelyek: Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A kaszálásnak legyen prioritása a legeltetéssel szemben. Javasoljuk, hogy a kezelési egység kb. harmada legyen elsősorban legelőként hasznosítva. A kaszálóknak kb. a felén legyen lehetősége a gazdálkodónak sarjúlegeltetésre.
Legeltetésnél a szarvasmarhának legyen prioritása. Állategységre számolva javasoljuk, hogy 70%-ban szarvasmarhával történjen a legeltetés, 30%-ban más fajokkal (birka, kecske, ló, szamár).
Azokon a területeken, ahol a gyep 91E0* élőhellyel érintkezik (kivételez alól a töltésgyep, mivel ott nem engedhető meg a szegélyvegetáció terjeszkedése) és a szegélyvegetációt nem az inváziós fajok alkotják legyenek 3 éves bontásban kaszálatlanul hagyott szegélyek az alábbiak szerint.
1. év: kaszálás
2. év: kaszálatlan erdőszegély (maga a szegély természetesen mezőgazdasági területre essen)
3. év: szegélyvegetáció legeltetése alacsony legelőnyomás mellett
A negyedik évtől újra indulhat a 3 éves ciklus. Abban az esetben, ha a szegélyvegetációban őshonos fa- és cserjefajok jelennek meg javasoljuk, hogy a folt egy része, mint „fásítás” kerüljön hosszú távon is meghagyásra.
A kezelési egység területén találhatók olyan földrészletek, amelyek művelési ága erdő (több esetben üzemtervezett erdő), valójában azonban nyílt területek, gyakran jellegtelen gyepek. Ezek esetében javasoljuk a művelési ág megváltoztatását, vagy tisztásként való nyilvántartásukat.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások
Gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át (GY61).
- A legeléskizárt területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani (GY122).
- Kaszáló sarjúlegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos (GY64).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79.)
- Kaszálás július 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges (GY71).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása szükséges (GY92).
- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező (GY25). (Kivétel az általános javaslatok között megfogalmazott eset)
- 15-20% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként (GY95). (Kivétel a töltésgyepek, ott a teljes terület kaszálható)
- A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani (GY99).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési egység területén legelő-kaszálóként való fenntartás megfelelő. Törekedni kell a szarvasmarhával történő legeltetésre.
Jelenleg szerencsés esetben évenkénti egyszeri kaszálás történik ezeken a területeken (ez a meghatározó kezelés). Legeltetés nincs. Kívánatos lenne, hogy a legeltetés is váljon jellemző gazdálkodási

formává a kaszálás mellett. A megfelelő mértékű, szarvasmarhával történő legeltetés kedvez a mocsárréteknek.
Mivel a hullámtéri gyepek esetében súlyos problémát jelent az inváziós cserje-és fafajok terjedése, ezzel kapcsolatosan is előírásokat kellett megfogalmazni a jelölő élőhelyek fennmaradásának érdekében.
A megfelelő kezelés a Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510) jelölő élőhelyek és a közösségi jelentőségű nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak fennmaradását is segíti. Haris (*Crex crex*) jelenléte esetén a kaszálás halasztása a sikeres költés feltétele.

KE-4 kezelési egység

***(1) Meghatározása*:** Ebbe a kezelési egységbe foglaltuk össze azokat az élőhelyeket, melyeket hosszú távon előnyösebbnek tartunk erdőként fenntartani. Ezek az élőhelyek a láp- és ligeterdők, a fényben gazdag tölgyesek és erdő-gyep mozaikok és az egyéb erdők és fás élőhelyek élőhely-kategóriákhoz tartoznak. A területek jelentős része erdő művelésű ágú területen található, de nem minden esetben ún. üzemtervezett erdők, azaz az Országos Erdészeti Adattárban nem nyilvántartott területek. Ugyanakkor a 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló jogszabály 6. § 1. b) pontja alapján erdőnek minősülő területek. Kisebb részben olyan erdők tartoznak ide, amelyek nem erdő művelési ágú területen találhatók és tájidegen fafajok (főleg zöld juhar (*Acer negundo*)) alkotják. Ezeknél a területeknél dönteni kell a további hasznosítás irányáról. A teljes területen gyakori, domináns élőhelyek, a kezelési egység összes kiterjedése 136,9 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): fűz-nyár ártéri erdők (J4), keményfás ártéri erdők (J6), alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC)
- Natura 2000 élőhelyek: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmenion minoris) (91F0)
- Érintett erdőtagok: Jászfelsőszentgyörgy 31, 32, 36, 40, 27, 28 és Jászberény 28, 30, 32, 33

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az alrészletek körzeti erdőtervben meghatározott jelenlegi fatípusai többfélék, kocsányos tölgyes, elegyes kocsányos tölgyes, egyéb kemény lombos, hazai nyáras és füzes faállományok is vannak. A távlati célállományok legtöbbször elegyes kocsányos tölgyesek, hazai nyárasok, kocsányos tölgyesek, hazai nyarasok, elegyes hazai nyarasok, füzesek. Ezeken a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg.
A nem üzemtervezett erdők esetében a fahasználatokat nem az üzemterv fogalmazza meg. Jogszabály írja elő a tervezett fahasználatok bejelentési kötelezettségét az erdészeti hatóság felé (2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 70. §). Az elvek érvényesítésében az erdészeti hatóságnak van kulcsszerepe, mivel a tervezett fahasználatokat ennek a hatóságnak kell bejelenteni.

Javasoljuk az ilyen erdők nyilvántartásba vételét az Országos Erdészeti Adattárban. Üzemtervezett erdők esetében már az erdőterv tartalmazhatja az élőhelyvédelmi szempontok hosszú távú érvényesülését.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A kötelező előírásokat a körzeti erdőterv tartalmazza: Jászsági erdészeti tervezési körzet második erdőterve. (érvényes: 2010. január 1. – 2019. december 31.) kelt: 2011.március 3.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet rendelkezéseit kell figyelembe venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal (E51). (Magyarázat: a hátasabb részeken további fajok ültetése is javasolt, lásd az „Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési" javaslatok pontban és a 3.2.2. fejezetben)
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása (E27).
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása (E17).
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során (E18).
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása (E28).
- Az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítása során tekintettel kell lenni a túlzott mértékű kitermelés okozta lékesedés elkerülésére a kitermelésre kerülő egyedek kijelölésével vagy szükség esetén a kitermelt idegenhonos fajok egyedeinek helyére őshonos cserje vagy fafajok egyidejű egyenkénti kézi beültetésével (E77).
- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01).
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése (E33).
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása (E31).
- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása (E69).
- Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására (E72).
- Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása (E10). (Magyarázat: a Jászfelsőszentgyörgy 36 D, C és a 36 A, B erdőrészletek érintettek.)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
Javasoljuk a Zagyva hullámterén alacsony borítással meglévő (esetleg hiányzó) őshonos, a termőhelynek megfelelő fa- és cserjefajok telepítését. A magasabban fekvő „hátasabb" erdők esetében legalább kisebb foltokban az alábbi fajok telepítését javasoljuk a felújítások során: kocsányos tölgy (*Quercus robur*), magyar kőris (*Fraxinus angustifolia*), vénic szil (*Ulmus laevis)*, tatárjuhar (*Acer tataricum*), mezei juhar (*Acer campestre*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), vadkörte (*Pyrus pyraster*), fagyal (*Ligustrum vulgare*), veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*).
Azoknál a kiterjedt tájidegen fafajok (főleg zöld juhar (*Acer negundo*)) alkotta erdőknél, amelyek gyep művelési ágban vannak, abban az esetben javasoljuk a terület visszaállítását, ha a rét-legelő gazdálkodás egyéb feltételei adottak. Ellenkező esetben az erdőként való további hasznosítást tartjuk fenntarthatónak. Utóbbi esetben a fafajcseréről gondoskodni kell (élőhelyfejlesztés). Célállományként az alacsonyabb térszinteken hazai nyáras, a magasabb térszinteken kőrises-kocsányos tölgyes, egyéb lomb elegyes kocsányos tölgyes állományok jöhetnek szóba.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési egység létrehozásával alapvetően az enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmenion minoris) (91F0) élőhely-kategóriákba tartozó ártéri erdőknek hosszú távú fennmaradását kívánjuk segíteni. Ugyanakkor ide soroltuk azokat az erdőket is (köztük üzemtervezett erdőket is), amelyek jelenleg még nem sorolhatók a 91E0* és a 91F0 Natura 2000 élőhely-kategóriákba, de élőhely-fejlesztéssel közép- és hosszú távon azzá válhatnak. Jelenlegi biotikai állapotuk, elhelyezkedésük és a rájuk vonatkozó jogszabályi előírások figyelembevételével tesszük meg kezelési, gazdálkodási és élőhely-fejlesztési javaslatainkat.
Az előírásokat azért kell megfogalmazni, mivel egyrészt a tájidegen cserje- és fafajok nagyarányú jelenléte (itt főként a zöld juhar (*Acer negundo*)) jellemző, másrészt a puhafás erdőfoltok viszonylagos háborítatlanságára lenne szükség, a folyamatos erdőborítás megőrzése mellett.
Azoknál a kiterjedt tájidegen fafajok (főleg zöld juhar) alkotta erdőknél, amelyek gyep művelési ágban vannak, abban az esetben javasoljuk a terület visszaállítását, ha a rét-legelő gazdálkodás egyéb feltételei adottak, pl van megfelelő mennyiségű legelő állat . Ellenkező esetben az erdőként való további hasznosítást tartjuk megvalósíthatónak, fenntarthatónak. Utóbbi esetben a fafajcseréről gondoskodni kell (élőhelyfejlesztés). A terület helyreállítása vélhetően nehézségekbe fog ütközni, mivel jól láthatóan a jelenlegi gyepek hasznosítása, így hosszú távú fenntartása is nehézségekbe ütközik. Mindkét esetben az élőhelyrekonstrukció és/vagy élőhelyfejlesztés eredményeképpen Natura 2000 jelölő élőhelyek jönnek létre (6440, 6510, 91E0*, 91F0). Az erdőkre vonatkozó egyes kezelési javaslatok az odúlakó vagy xilofág jelölő fajok (nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*)) fennmaradását segítik.
A fűz-nyár ártéri erdők gyep- és cserjeszintje erdei fajokban rendkívül szegény. Ennek okai részben tájtörténeti okokban keresendők, másrészt az elhúzódó áradásoknak is szerepe lehet. Kistáji szinten is jellemző, hogy olyan, országos szinten gyakorinak nevezhető cserjefajok is rendkívül ritkák (vagy teljesen hiányoznak), mint pl. az egybibés galagonya, a fagyal vagy a veresgyűrű som. Ez a fajhiány a vizsgált Natura 2000 területen is jellemző.

KE-5 kezelési egység

***(1) Meghatározása*:** azok a Natura 2000 területen belül található szántó művelési ágú területek, amelyek valós használata is szántó. A terület középső részén vannak állományok, Jászfelsőszentgyörgy külterületén, a kezelési egység kiterjedése 24,3 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Javasoljuk, hogy amennyiben a szántók művelését megváltoztatják, a művelési ágat is változtassák meg a rajta található jelölő élőhely hosszú távú fennmaradása érdekében.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett (SZ26).
- Mezőgazdasági földterület első erdősítése (SZ56). (Magyarázat: lásd az „Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat" pontban).
- Szántó füves élőhellyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását (SZ54). (Magyarázat: lásd az „Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok" pontban).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A szántók erdősítését javasoljuk. Abban az esetben, ha az erdőtelepítés árvízvédelmi okokból nem lehetséges, javasoljuk a szántók jelentős részének gyeppé alakítását. A spontán felhagyás után, mivel minden évben elárasztja a víz a területet, várható mocsárrét-magaskórós-magassásos komplex kialakulása.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A magasabb fekvésű szántók alkalmat adnának keményfás ligeterdők telepítésére. Javasoljuk megvizsgálni annak lehetőségét, hogy az árvízi biztonság szempontjai és az élőhelyfejlesztési elképzelések (erdőtelepítés) összehangolása tagoltabb területhasználat mellett megvalósítható-e. A KE-6 kezelési egységben jelentős területeken javasoljuk a terület helyreállítását, melynek megvalósulásával jelenleg fás vegetációval borított területek válnak újra füves élőhelyekké. Ennek javasolt mértéke meghaladja azoknak szántóknak a kiterjedését, amelyeket erdősíteni javaslunk. Ez összességében az érdesség csökkentését és a lefolyási viszonyok javulását vonná magával.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása
A keményfás ligeterdő, mint közösségi jelentőségű élőhely (keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmenion minoris) (91F0)) aránya rendkívül alacsony a Natura 2000 területen, az élőhelyre jellemző állományalkotó fa- és cserjefajok más élőhelyeken sincsenek meg, emiatt gátoltak az ártéri erdőkre jellemző alapvető vegetációdinamikai folyamatok. Emiatt teszünk javaslatot erdőállományok létrehozására szántók helyén. A keményfás erdők kiterjedésének növelése hosszú távon növeli a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*) állatfajok életterét is, ami pozitív hatású. Mivel azonban az erdő lefolyási akadályt jelent, azokon a területeken, ahol erre számítani lehet, inkább gyeppé kell alakítani a szántókat. Ebben az esetben a Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510) jelölő élőhelyek és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) élettere növekszik. A rekonstrukció megvalósulásáig is szükséges a vegyszeres gyomirtás tiltása az érintkező területek állapotának megóvása érdekében.

<u>KE-6 kezelési egység</u>

***(1) Meghatározása*:** inváziós fa- és/vagy cserjefajokkal spontán benőtt területek, melyek fenntartása élőhelyvédelmi szempontból nem kívánatos, mivel olyan területeket foglalnak el, amely potenciálisan magasabb természetességű vegetáció termőhelyei. Az esetek túlnyomó többségében ez a potenciális vegetáció a közelmúltban (évek, ill. évtizedek) még az aktuális vegetáció volt (Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510)). Meghatározó fajok a zöld juhar (*Acer negundo*) és az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*). Elszórtan a teljes területen előfordulnak, összkiterjedésük 26,3 ha

(2) Érintettség vizsgálata
- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Szántó és erdő művelési ág esetén a művelési ág módosítását is javasoljuk elindítani a fahasználatok engedélyeztetésével párhuzamosan.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) ***Kötelezően betartandó előírások***
A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok
- Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása nem kívánatos, azok más művelési ágban (pl. gyep) hasznosítandók (E67)
- Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására (E72).

- Élőhelyrekonstrukció (GY118). (Magyarázat: lásd az „Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok” pontban és a 3.2.2. fejezetben)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
A kezelési egységet alkotó élőhelyek átalakítását, rekonstrukcióját a tájidegen fa- és cserjefajok eltávolításával, majd ezek sarjainak, magoncainak a visszaszorításával javasoljuk megvalósítani. Előnyben kell részesíteni a mechanikai módszereket, nem látjuk szükségesnek a tuskófúrásos vegyszeres kezelést. Egyrészt az évről-évre tömegesen megjelenő magoncokat ezzel a módszerrel nem lehet visszaszorítani, másrészt hatékony vegyszermentes módszerek is kielégítő eredményt adnak. A magoncokat hatékonyan pusztító herbicides kezelés minden kétszikű fajt is elpusztít az inváziós fa- és cserjefajok magoncaival együtt, ezáltal minden alkalommal visszaveti a természetes regenerációs folyamatot, gátolja azt.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési egység területén jelenleg gazdálkodás nem folyik. Pontosan a gazdálkodás hiánya/elmaradása vezetett a kezelési egységbe tartozó területek jelenlegi állapotának kialakulásához. Jelen állapot élőhelyvédelmi szempontból kedvezőtlen. A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzéseinek megvalósulását nehezítik ezek az élőhelyek. Az inváziós fa- és cserjefajok ráadásul magszórásuk révén veszélyeztetik a magasabb természetességű szomszédos területeket is. A természetes, a természetközeli és a származékerdők esetében is kedvezőtlen a szomszédság.
A nedves gyepeket szintén veszélyezteti az inváziós fajok kolonizációja. A mocsarakat csak kisebb mértékben veszélyezteti a becserjésedés és a beerdősülés, elsősorban a szegélyeken.
A javaslatok megvalósulása esetén egyes fákkal, facsoportokkal tarkított ártéri rétek-legelők és fáslegelők jönnek létre. Ezek az élőhelyek a Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzéseinek megfelelnek, mivel gyepkomponensük jelentős részben olyan közösségi jelentőségű élőhely lesz (Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510)), amelyeknek természetvédelmi helyzetének javítása prioritás. A mezőgazdasági hasznosítás mértékének (elsősorban legeltetés) növelése is az élőhelyek hosszú távú fenntartását szolgálja. Az ártéri rétek-legelők kiterjedésének növelése közvetve a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) lepkefajra is pozitív hatással lenne.

<u>KE-7 kezelési egység</u>

***(1) Meghatározása*:** tájidegen fajok erdőtelepítései. Szórványosan a teljes területen előfordulnak, a terület Ny-i felében dominánsak. A kezelési egység kiterjedése 88,4 ha.

(2) Érintettség vizsgálata
- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): akácültetvények (S1), nemesnyárasok (S2)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- érintett erdőtagok: Jászfelsőszentgyörgy 32, 36, 40, 27 és Jászberény 28, 30, 33

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok
Az alrészletek erdőtervben meghatározott jelenlegi fatípusai többfélék, a legtöbb alrészlet nemes nyáras, elegyes nemes nyáras, akácos, elegyes akácos. Az állományok egy részében szerkezetátalakítás, fafajcsere várható, hiszen a célállományok hazai fajok. 8 részletben jelenik meg a nemes nyáras célállományként, ezek helyett is javasoljuk hazai fajokra való áttérést, az elegyes kocsányos tölgyesek, hazai nyárasok, kocsányos tölgyesek, hazai nyarasok, elegyes hazai nyarasok, vagy füzesek is megfelelőek lennének. Alkalmazandó fafajok a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), magyar kőris (*Fraxinus angustifolia*), vénic szil (*Ulmus laevis)*, tatárjuhar (*Acer tataricum*), mezei juhar (*Acer campestre*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), vadkörte (*Pyrus pyraster*), fagyal (*Ligustrum vulgare*), veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*)

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások
A kötelező előírásokat a körzeti erdőterv tartalmazza: Jászsági erdészeti tervezési körzet második erdőterve. (érvényes: 2010. január 1. – 2019. december 31.) kelt: 2011.március 3.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok
- Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is) (E64).
- Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal (E51).(Magyarázat a gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok fejezetben:)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A felújítás során hazai és termőhelyhonos fajok alkalmazására lenne szükség (lásd gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok).

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A Natura 2000 területen fekvő tájidegen fajú erdők fafajcseréjével növelhető a jelölő élőhelyek (enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmenion minoris) (91F0)) kiterjedése. Ezzel hosszú távon a jelölő nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) bogárfajok életfeltételei is javulnak, az állományok növekedhetnek.

<u>KE-8 kezelési egység</u>

***(1) Meghatározása*:** Kertvárosok peremterületi, gazdálkodást szolgáló tanyák és azok szűk környezete, illetve a Natura 2000 területen keresztülvezető burkolatlan utak Összes kiterjedésük 12,5 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2), tanyák, családi gazdaságok (U10), vetett gyepek, füves sportpályák (T5), kiskertek (T9), út- és vasúthálózat (U11)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A kezelési egységbe tartozó területeken az érintkező területek védelme érdekében szükséges a rendszeres gyommentesítés, az inváziós fajok irtása. Az utak mentén a cserjés-fás szegélyvegetáció kímélete javasolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások
A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) ***Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok***

Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező (GY107).

- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat, hogy a beépített területek aránya ne növekedjen, az úthálózat ne bővüljön.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési javaslatok a gyomosodás megakadályozását szolgálják, ami kisebb mértékű pozitív hatással lehet az érintkező élőhelyekre.

KE-9 kezelési egység

(1) Meghatározása: Löszgyepek és olyan területek, ahol *löszgyepek* és *löszfalak és szakadópartok növényzet* élőhelytípusok számára alkalmas termőhelyi feltételek vannak, így kiválóan alkalmasak élőhelyrekonstrukciós célokra. Az élőhelyek gyep művelési ágban vannak, 6 kis foltban találhatók Jászfelsőszentgyörgy külterületén, kiterjedésük 3 ha. Két helyszínen gépi kaszálásra alkalmatlan, meredek lejtőn (ártéri peremen) helyezkednek el a kezelési egységbe tartozó élőhelyek. Itt csak kézi kaszálásra, vagy legeltetésre van lehetőség.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c)
- Natura 2000 élőhelyek: síksági pannon löszgyepek (6250*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás (GY19).
- Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását (GY23).
- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező (GY25).Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 állategység/ha (GY39).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Élőhelyrekonstrukció keretében az OC, a P2b és a P2c ÁNÉR kategóriának megfelelő foltok fás szárú növényzettől való mentesítését, a fűavar eltávolítását és mezőgazdasági hasznosítását javasoljuk.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A löszgyepek hosszú távú fenntartása a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat mellett biztosított. A meredek lejtők viszont feltételezhetően pont a mezőgazdasági hasznosítás elmaradása következtében romlottak le a jelenlegi állapotukba. Ezek az élőhelyek azonban megfelelő kezelés mellett, amely a legeltetést jelenti, regenerálódhatnak, hiszen fajkészletük nem semmisült meg teljesen. A kezelési javaslatok a síksági pannon löszgyepek (6250*) jelölő élőhely fennmaradását szolgálják.

3.2.1.2. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások

A vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok a Zagyvára vonatkoznak, amely a **KE-1** kezelési egységet alkotja. A javaslatok és az indoklás abban a részben jelenik meg.

A vonatkozó vízzgyűjtő-gazdálkodási tervben (VGT) 2015-ig folyamatosan végrehajtott alapintézkedésként szerepel a Felső Zagyvára vonatkozóan a „Szennyvíztisztítás megoldása a Szennyvíz Program szerint (SZ1)”, valamint az „Élőhelyek állapotának felmérése, a károsodás okainak feltárása, jelentősen károsodott víztől függő élőhelyeknél kezelési, fenntartási terv kiegészítése, készítése, javaslatok további intézkedésekre (VT1)”.

A víztest jó állapotának, mint legfőbb környezeti célkitűzés eléréséhez szükséges 2015-ig végrehajtandó kiegészítő intézkedések között szerepel a VGT-ben a „Vízfolyások mellett vízvédelmi puffersáv kialakítása és fenntartása (HA2)", a „Mederrehabilitáció hegy- és dombvidéki kis- és közepes vízfolyásokon, beleértve fenékküszöbök, fenékgátak átépítését (HM1)", a „Duzzasztók üzemeltetésének módosítása az alvízi szempontok, illetve a hosszirányú átjárhatóság figyelembevételével (DU1)", az „Engedély nélküli, illetve engedélytől eltérően működő vízhasználatok megszüntetése, felülvizsgálata (FE3)", továbbá a „Kommunális rendszerbe történő ipari használt- és szennyvízbevezetések módosítása (SZ3).
A 2015-2021 közötti időszakra tervezett kiegészítő intézkedések között szerepel a VGT-ben a „Mederrehabilitáció síkvidéki kis- és közepes vízfolyásokon, beleértve fenékküszöbök, fenékgátak átépítését (HM2)".
Általánosságban megállapítható, hogy a VGT-ben szereplő tervezett intézkedések a szennyezőanyag és tápanyagterhelés csökkentésével, a pufferzóna kialakításával, ezek által a vízkémiai állapot javításával ill. a hidromorfológiai állapot javításával alapvetően segítik a Natura 2000 fenntartási tervben megfogalmazott általános és kezelési egységekhez köthető specifikus célkitűzések megvalósítását.
A jelen fenntartási tervben a KE-1 kezelési egység esetében a „Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok" címsor alatt szerepeltetett partkezelésre vonatkozó javaslat összhangban van a VGT-ben szereplő „Vízfolyások mellett vízvédelmi puffersáv kialakítása és fenntartása (HA2)" intézkedéssel, a vízkivételre vonatkozó javaslat bizonyos mértékben kapcsolódik a VGT-ben szereplő „Engedély nélküli, illetve engedélytől eltérően működő vízhasználatok megszüntetése, felülvizsgálata (FE3)". Továbbá a szintén a KE-1 kezelési egység esetében a „Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok" címsor alatt szerepeltetett változatosabb medermorfológiai viszonyok kialakítására vonatkozó javaslat a fő célkitűzés vonatkozásában összhangban van a VGT-ben szereplő „Mederrehabilitáció hegy- és dombvidéki kis- és közepes vízfolyásokon, beleértve fenékküszöbök, fenékgátak átépítését (HM1)" és „Mederrehabilitáció síkvidéki kis- és közepes vízfolyásokon, beleértve fenékküszöbök, fenékgátak átépítését (HM2)" intézkedésekkel. Természetesen hozzá kell tenni, hogy ez utóbbi intézkedések, ill. a velük összhangban lévő természetvédelmi kezelési javaslat tervezése részletes vízépítési tervezési feladatot jelent, melyet geodéziai felméréssel és valószínűleg hidraulikai modellvizsgálatokkal kell megalapozni.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A **KE-4** egység területén javaslatot adunk meg annak a természetvédelmi problémának a kezelésére, hogy a keményfás ártéri erdők (J6) kiterjedése jelenleg rendkívül alacsony a területen. A keményfás ártéri erdők a puhafás ártéri erdőkből alakulnak ki a termőhelyek feltöltődésével párhuzamosan, ezért hiányuk a fűz-nyár ártéri erdők természetes átalakulását is lehetetlenné teszi. Korlátozottan vannak jelen azok a fa- és cserjefajok, amelyek propagulumforrásként szolgálnának. Hiányuk miatt gátoltak az ártéri erdőkre jellemző vegetációdinamikai folyamatok. Ezért javasoljuk a keményfás erdőkre jellemző fafajok és cserjék telepítését.
Azoknál a kiterjedt tájidegen fafajok (főleg zöld juhar (*Acer negundo*)) alkotta erdőknél, amelyek gyep művelési ágban vannak, abban az esetben javasoljuk a terület visszaállítását, ha a rét-legelő gazdálkodás egyéb feltételei adottak (élőhelyrekonstrukció). Ellenkező esetben az erdőként való további hasznosítást tartjuk fenntarthatónak. Utóbbi esetben a fafaj cseréről gondoskodni kell (élőhelyfejlesztés).

A **KE-5** egység területén javasoljuk az erdőtelepítést (főképp keményfás ligeterdőt: célállomány a kőrises-kocsányos tölgyes).. Erdőtelepítési javaslatként megjelenik ebben az egységben, hogy a magasabb fekvésű szántók alkalmat adnának keményfás ligeterdők telepítésére. Véleményünk sze-

rint a KE-6 kezelési egységben javasolt, jelentős területeket érintő helyreállítási munkák megvalósulásával jelenleg fás vegetációval borított területek válnának újra füves élőhelyekké. Ennek javasolt mértéke meghaladja azoknak szántóknak a kiterjedését, amelyeket a KE-5 egységben erdősíteni javaslunk. Ez összességében az érdesség csökkentését és a lefolyási viszonyok javulását vonná magával akkor is, amennyiben a KE-5 egységben erdőt telepítenének. Amennyiben azonban árvízvédelmi okok miatt a szántók erdősítése nem lehetséges, javasoljuk a szántók gyeppé alakítását spontán felhagyással.

A **KE-6** egység területét idegenhonos cserjések, spontán erdők alkotják, amelyek jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek helyét foglalták el (lásd a kezelési egység bemutatásánál). A rekonstrukciós folyamat javasolt menete a következő:

1. Engedélyek beszerzése az érintett hatóságoktól.
2. Inváziós fa- és cserjefajok föld feletti biomasszájának eltávolítása (javasolt időszak október 1. és március 15. között). Törekedni kell a terület minél alaposabb tisztítására, annak érdekében, hogy a következő évben már kaszálni lehessen a területet.
   - A munkák során a hazai fafajok egyedeinek kímélete szükséges. A fehér fűz (*Salix alba*), szürke nyár (*Populus canescens*), fekete nyár (*Populus nigra*) egyedeket javasoljuk meghagyni. A visszamaradó fás vegetáció a *2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról* szóló jogszabály értelmében fásításnak minősül majd (12. § 1. a), b), c), d) pontok). Fásítás esetében (egyes fa, fasor, facsoport, fás legelő) a törvény rendelkezései közül a káros tevékenységek elleni védelemre a 61. § 1. bekezdésének csak a b) pontja vonatkozik, mely szerint tilos az erdőben bármilyen hulladékot elhelyezni, ugyanakkor az a) pont – tilos az erdőben legeltetni – nem vonatkozik ezekre a területekre.
3. Az árhullámok visszahúzódása után a regenerálódó növényzet legeltetése vagy évi kétszeri kaszálása szükséges az első évben. Kaszálás esetén az első kezelésnek a szárzúzást javasoljuk, mivel a visszamaradó faanyag a kaszálást gátolja/nehezíti. Vélhetően a területek egy részén nem lehetséges a kaszálás a felszín egyenetlenségei miatt. Ebben az esetben a legeltetés jelenti a megfelelő kezelést. A szóba jöhető fajok közül előnyben kell részesíteni a szarvasmarhát.
4. A második évtől kezdődően egyes helyeken az évi egyszeri kaszálás is meggátolja a fás vegetáció újbóli megjelenését, azonban figyelembe kell venni, hogy egyes években a vízjárási viszonyok miatt nem lehetséges sem a kaszálás, sem a legeltetés. Ilyenkor mechanikus-kézi módszerekkel az őszi-téli időszakban javasoljuk az adott évben megjelenő inváziós fa- és cserjefajok visszaszorítását. A területek kitisztítása után a gyeppé alakuló területeken már a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendeletben megfogalmazott előírások a mérvadók.

A **KE-7** egység területén javasoljuk az idegenhonos célállományú erdőrészletekben a fafajcserét; a felújítás során hazai és termőhelyhonos fajok alkalmazására lenne szükség (lásd KE-7 egység gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok)

A **KE-9** egység egyes területeinek élőhelyrekonstrukciója viszonylag egyszerűen megoldható a fás szárú vegetáció (és fűavar) eltávolításával és az újbóli mezőgazdasági hasznosítás megkezdésével.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott vagy a vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok közé.

A KE-1 kezelési egységre megadott javaslatok a vágócsík (*Cobitis taenia*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), közönséges hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*) fajok fennmaradását segítik.
A KE-2 kezelési egységre megadott javaslatok a vágócsík (*Cobitis taenia*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*) fajok szempontjából kedvezőek.
A KE-3 kezelési egységre megadott javaslatok a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
A KE-4 és KE-6 kezelési egységekre megadott javaslatok a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*) állatfajok fennmaradását segítik.
A KE-5 kezelési egységre megadott javaslatok a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*) fajok, esetlegesen a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) számára kedvezőek.
A KE-7 kezelési egységre megfogalmazott javaslatok a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) állatfajok fennmaradását segítik.
Egyéb célzott fajvédelmi intézkedés nem szükséges.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A tervezés alapját jelentő élőhelytérképezés 2014 folyamán készült el.
A monitorozás célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzését 10-12 évente. Javasolt a jelölő élőhelyek állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű erdőkre, gyepekre és vizes élőhelyekre vonatkozó módszertan.
Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): a faj monitorozása NbmR protokoll szerint végezhető, transzekt menti számlálással 5 évente.

A területen jelölő közösségi jelentőségű kétéltű- és hüllőfajok (dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus)*, vöröshasú unka (*Bombina bombina)*, mocsári teknős (*Emys orbicularis)*) monitoringját a NBmR protokoll alapján javasolt végezni, 10 évente.
A hód (*Castor fiber*) és a vidra (*Lutra lutra*) monitorozását célszerű hóolvadás után, lombfakadás előtt végezni. A hód monitorozása NBmR módszerrel, míg a vidráé életnyomok keresésével történhet. A tavi denevér (*Myotis dasycneme*) esetében fontos az ismert jászberényi kolónia évenkénti monitorozása a kölykezési időszakban.

A jelölő halfajok (vágó csík (*Cobitis taenia*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)) monitorozása NbmR protokoll szerint végezhető, 5 évente.

A jelölő bogárfajok (nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)) monitorozása is NbmR protokoll szerint végezhető, 10 évente.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014-es állapot).

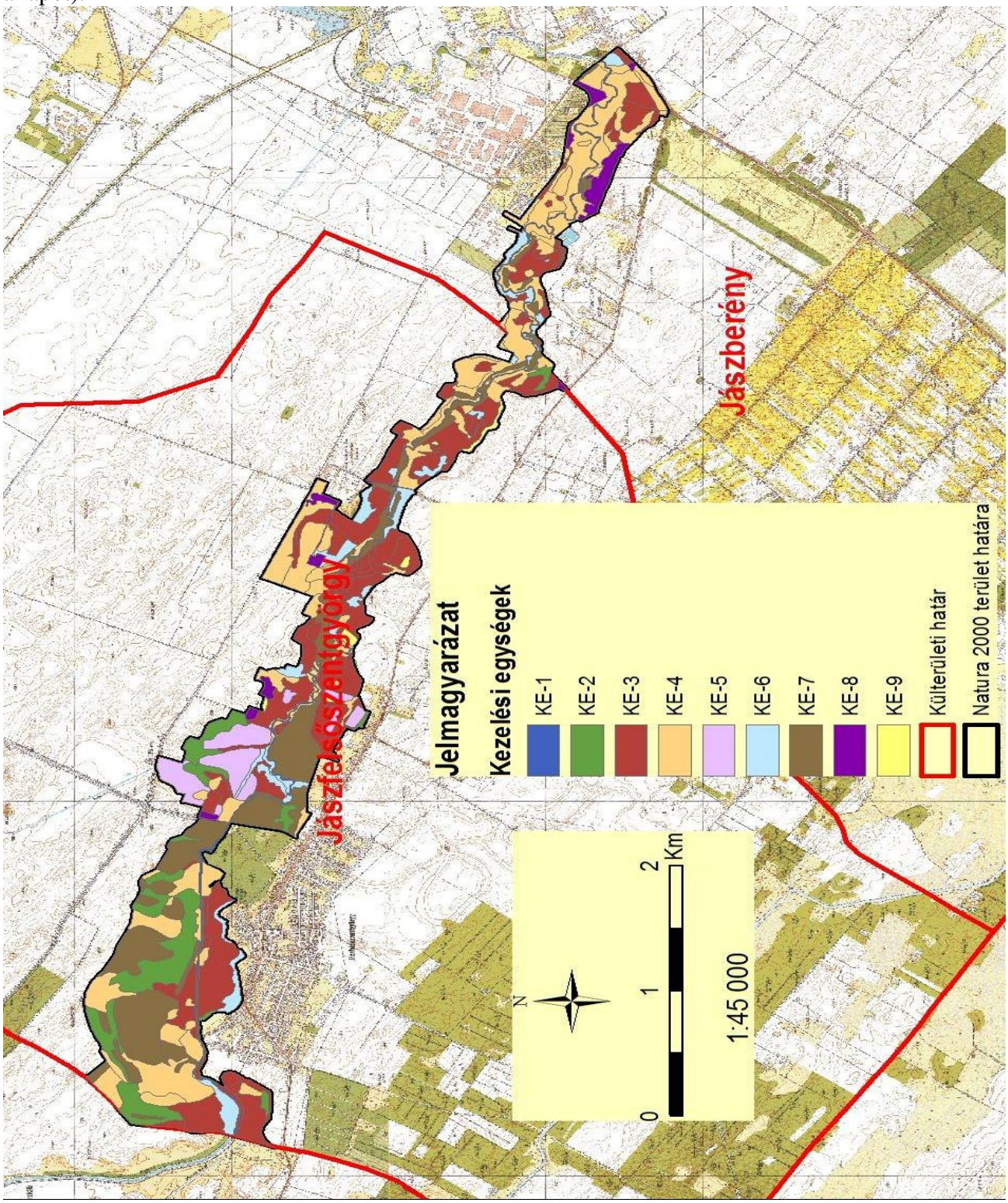

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Jászsági zagyva-ártér (HUHN20078) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.
Ezen túl a terület teljes egészében az országos ökológiai hálózat magterület övezetének része is (ld. 1.6. fejezet).
A tervezési terület nagyobb része magántulajdonban (kb. 45%) és mezőgazdasági termelőszövetkezetek kezében (40%) van. A terület kisebb részben (12%) állami tulajdonban, melyből mintegy 83 ha a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében van.
A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Jászsági Zagyva-ártér kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Jászberény és Jászfelsőszentgyörgy települések közigazgatási területeit érintve több fizikai blokkban található. A fizikai blokkok területnagyságának – a terület jellegéből adódóan - mindössze 35 %-a esik mezőgazdaságilag támogatható területre, melyre agrártámogatás igényelhető.

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)
UDUYH-N-10	94,79	15,72
UDW5H-W-10	38,02	7,39
UH0RH-P-10	0,94	0,94
U8JCH-L-10	18,96	16,51
U8LRH-3-10	24,59	0
UAUYH-L-10	11,86	0
UAW5H-U-10	16,0	0
U85KH-E-10	59,87	44,96
UE35H-4-10	19,63	16,82
UAMYJ-E-10	27,39	13,57
UAUYJ-M-10	22,01	20,87
U9KKJ-W-10	52,94	12,82
U0CKQ-L-10	39,73	0
UEP5Q-Y-10	15,66	13,62
UEXCQ-E-10	0,88	0,77
UF1YQ-5-10	6,71	5,13
UF6RQ-4-10	1,09	1,09
UF35Q-D-10	0,71	0,69
UF5KQ-V-10	5,75	5,05
U2YKQ-9-10	50,79	0
U3KKQ-W-10	40,38	29,16

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

Agrár- környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban - egyebek mellett - szántó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Jászsági Zagyva-ártér hullámtere fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglevő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési-élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv elfogadtatása a tervezési területen illetékes érintettekkel elengedhetetlenül fontos, ezért a tervkészítés során folyamatos kapcsolattartás, egyeztetés történik a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen **interjúk** készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzatokkal (Jászberény, Jászfelsőszentgyörgy).
2. A kommunikációs időszakban a fenntartási terv egyeztetési változatai folyamatosan elérhetőek voltak a projekt **honlapján** (http://natura2000.nimfea.hu/20078.htm).
3. A tervkészítés egyeztetési fóruma előtt telefonos, postai és e-mailes **kapcsolatfelvétel** történt a fent említett címzetteken kívül a falugazdásszal, a gazdálkodókkal a vadásztársasággal, a működési terület szerint érintet nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság), zöldhatósággal (Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség), vízügyi igazgatósággal (Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság) és erdészeti hatósággal (Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága). A terv egyeztetési változata e-mailen keresztül és postai úton jutott el az érintettekhez.
4. Az önkormányzat képviselői személyes és e-mail-es megkeresés után **kifüggesztették** a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv első változatának megvitatása:

1. **Fórum** (2014. augusztus 21. Jászberény, résztvevők száma: 17 fő): A terület nagysága és az érintett település és lakosságszám alapján egy fórum megtartása volt indokolt.

   Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nem csak javul a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot tükröz), de növekszik a terv helyi elfogadottsága is.

   A fórumra meghívást kaptak a település vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a vadásztársaságok, a hivatalos szervek és a kezelők részéről pedig a falugazdász és a hivatalos szervek. A projektben résztvevők oldaláról a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv végső változatába. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.
2. Terepbejárás (2014. augusztus 21. Jászberény, résztvevők száma: 2 fő): a falufórum után a kjTT természetvédelmi őre által vezetett terepbejárásra volt lehetőség, amely során személyesen meg lehetett tekinteni, a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület jegyzőkönyv vezetése mellett a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat.
3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is. Az észrevételeket megkapta a tervező, hogy építse be a terv végső változatába.

4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető tervdokumentáció megtekinthető volt a projekt honlapján, amely elérhető a http://natura2000.nimfea.hu/20078.htm hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.

2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kjTT kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

1. a Jászsági Zagyva-ártér Natura 2000 területtel érintett települések (Jászberény, Jászfelsőszentgyörgy) önkormányzatának képviselői,

2. jelentősebb helyi gazdálkodók (összesen 65),

3. a kjTT területén működő vadásztársaság (Szent György Vadásztársaság) képviselői

4. területileg illetékes falugazdászok (összesen 2),

5. Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság,

6. Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség,

7. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság,

8. Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága

9. Nemzeti Földalapkezelő Szervezet

10. Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A hatósági és területi kezelő szervek levélben meghívást kapnak a falufórumokra és terepbejárásokra, valamint ugyanezen levélben értesítést kapnak a dokumentáció véleményezhetőségéről és a kifüggesztés időpontjáról.

Kommunikációs címzett	**Alkalmazott eszköz**	**Visszajelzett-e?**	**Hogyan?**	**Beépült-e a tervbe?**	**Hogyan? Ha nem, miért?**
Jászberény település képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Jászfelsőszentgyörgy település képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-

	társadalmi egyeztetésről				
Helyi gazdálkodók **(összesen 65-an)**	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	területőrzési és tábla kihelyezési javaslatok	igen	a táblakihelyezés javaslata a 3.4.1. fejezetben szerepel
Vadásztársaság (Szent György Vadásztársaság)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Falugazdász **(összesen 2-en)**	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről			
Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	e-mail	a dokumentációt elfogadták, további észrevétel nem volt	-
Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	e-mail, fórum	igen	Megalapozó dokumentáció 1.3.3.4. Vízgazdálkodás fejezet adatai
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórumon és terepbejáráson megjelentek (jegyzőkönyv)	igen	a fenntartási terv egy részét maga készítette.
Nemzeti Agrár Kamara	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-